

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2015

MEMORANDUM

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde items strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbele penalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. Besonderhede) is van toepassing slegs indien die kandidaat punte verdien het vir die bedrae.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie).
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir publieke verspreiding nie omdat sekere items as foutief mag voorkom. Die aanpassings is gemaak as gevolg van nuanse in sekere vrae.
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerkings moet merker die redelikheid van die bewerking ondersoek en ten minste een deel van die antwoord moet korrek wees voor die punte toegeken word.
10. Waar metodepunte toegeken word, maak seker dat die kandidate nie volpunte toegeken word vir enige item wat gedeeltelik foutief is nie.
11. Wees versigtig vir kandidate wat geldige alternatiewe antwoorde buite die nasienriglyn verskaf
12. Kodes: f = vreemde items; p = plasing/aanbieding.

Hierdie memorandum bestaan uit 15 bladsye.

VRAAG 1

1.1 BANKVERSOENING EN INTERNE BEHEER

1.1.1 Bereken die korrekte banksaldo op 30 Junie 2015.

Kontantontvangstejoernaal (slegs syfers)		Kontantbetalingsjoernaal (slegs syfers)
87 220	*OF 7 900 in KOJ & 9 700 in KBJ	74 860
✓ 21 000	Beide noodsaalik: 2 punte	*✓✓ 1 800
✓✓ 10 500	8 960: 3 marks 8 750 / 6 710 / 2 460: 2 marks	✓ 6 500
	Vreemde items -1 (maks -2)	✓ 2 250
		✓ 210
118 720		85 620
Banksaldo op 30 Junie 2015:		
33 100 2 metode punte		
sien KOJ totaal sien KBJ totaal		
- 2 300 ✓✓ + 118 720 ✓ - 85 620 ✓ = 30 800 ✓ een deel korrek		
OF - 2 300 + 87 220 - 74 860 + 21 000 + 10 500 - 1 800 - 6 500 - 2 250 - 210 = 30 800		

13

1.1.2 Bankversoeningstaat op 30 Junie 2015

	Alternatief	Debiet	Krediet
Saldo per bankstaat	R20 400	Balanseer syfer Kan Dt / Kt wees	R 20 400 ✓
Krediteer uitstaande deposito	18 500		18 500 ✓✓
Debiteer uitstaande tjeks	Kan – tekens gebruik		
Nr. 962	(4 500)	R 4 500 ✓✓	
Nr. 982	(2 200)	2 200 ✓	
Nr. 986	(1 400)	1 400 ✓	
Saldo per Bankrekening	30 800	30 800 ✓	Sien 1.1.1 bo
		38 900	38 900
-1 foutive / geen besonderhede (maks -2) Vreemde items -1 (maks -2)			
Vir 2-kolom metode sonder Debiet en Krediet aangedui, aanvaar links = debiet en regs = krediet			
Vir 2-kolom metode met gebruik van hakies, moet nie hakies/negatiewe in enige kolom aanvaar nie			

8

1.1.3 Verwys na Inligting E. Identifiseer TWEE aparte probleme met bewyse uit die inligting. Gee raad vir ELKE probleem.

PROBLEEM MET BEWYSE	RAAD
Diefstal/Bedrog/Fout/Gebrek aan interne beheer maatreëls. Sommige van die kontantstrokie (R7 000) is nie gedeponeer / geboekstaaf nie Probleem ✓ Bewyse ✓ Syfers nie nodig nie	Kontroleer dat die totale van die kontantstrokie ooreenstem met die depositostrokie. ✓ Spesifieke raad benodig gebaseer op bewyse
Omrol van geld / Gebrek aan interne beheer maatreëls. Die deposito verskyn baie later na die kontant ontvang is (15 dae). Probleem ✓ Bewyse ✓ Syfers nie nodig nie	Kontant ontvang moet onmiddellik gedeponeer word. / Verkoopspersoon moet nie kontant deponeer nie / Verdeling van pligte. ✓ Spesifieke raad benodig gebaseer op bewyse

6

1.2 DEBITEURE-OUDERDOMSONTLEDING

1.2.1 As die interne ouditeur, watter kommer sal jy oor Susan se posbeskrywing hê? Verduidelik.

Enige EEN geldige rede ✓✓ **Onvoltooide / onduidelike antwoord: 1 punt**

Vir 2 punte:

- Gebrek aan verdeling van pligte affekteer interne kontrole negatief.
- Susan is die enigste persoon wat fakturering en ontvang van geld.
- Niemand kontroleer Susan se werk nie.

Vir 1 punt:

- Verdeling van pligte / Interne kontrole

2

1.2.2 Identifiseer TWEE debiteure wat hulle kredietlimiete kan laat verhoog.

Pillay ✓

Crooks ✓ **-1 vir addisionele name (maks -2)**

2

1.2.3 Verduidelik DRIE verskillende probleme soos aangegee in die Debiteure-ouderdomsontleding. Gee bewyse om jou antwoord te staaf.

Daar moet 3 afsonderlike probleme wees d.i. Betalingstydperke + Kredietlimiete + verkope aan persone wie nie vorige skulde betaal het nie
Deelpunte vir gedeeltelike / gedeeltelike korrekte antwoorde

Verduideliking van probleem met bewyse	
Probleem 1	Probleem ✓✓ Stadige betalers / Gebrek om by die tyd terme te hou / Moontlikheid van oninbare skulde / swak interne beheer van invordering van debiteure Bewyse ✓ Spesifieke raad nodig d.i. name of syfers Sommige debiteure (37%/18%/19%) neem langer as 30/60/90 dae om hulle rekening te vereffen bv. Muller/ Vasco/ Aucamp
Probleem 2	Probleem ✓✓ Kredietlimiet / Hou nie by die kredietlimiet nie / swak interne beheer van kredietlimiete Bewyse ✓ Spesifieke raad nodig d.i. name of syfers Muller is R2 000 meer as die limiet
Probleem 3	Probleem ✓✓ Verkope word aan debiteure word toegelaat alhoewel hulle ver agterstallig is / swak beheer van verkope aan debiteure Bewyse ✓ Spesifieke raad nodig d.i. name of syfers Aucamp/ Ndlovu / Muller is toegelaat om te koop en hulle skuld is 60 / 90 dae uitstaande

9

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 2

2.1 VOORRAADWAARDASIE

2.1.1 Verduidelik die verskil tussen die *deurlopende voorraadstelsel* en die *periodieke voorraadstelsel*.

Enige geldige verskil met vergelyking ✓✓ Onvolledige / onduidelike verduideliking / slegs een stelsel: 1 punt

Verwagte antwoorde:

<i>Deurlopende voorraadstelsel</i>	<i>Periodieke voorraadstelsel</i>
Koste van verkope word bereken wanneer verkope plaasvind	Koste van verkope aan einde van finansiële periode na voorraadopname bereken
Waarde van voorraad kan te alle tye bereken / geïdentifiseer word (van die rekords)	Waarde van voorraad word bepaal/identifiseer met voorraadopname
Koste van verkope rekening word gebruik	Aankope rekening word gebruik
Voorraad aangekope word as 'n bate beskou	Voorraad aangekope word as 'n uitgawe beskou

2

2.1.2 Bereken die waarde van die voorraad voorhande op 28 Februarie 2015 deur die geweeëdegemiddelde-metode te gebruik.

Slegs 1 punt 3 punte vir beide syfers saam
 346 800 + 3 686 400 [150 1 punt x 1 200 1 punt] 1 punt
 $R4\ 033\ 200 \checkmark - R180\ 000 \checkmark \checkmark \checkmark \times 650 \checkmark = = \frac{3\ 853\ 200}{300 \checkmark + 3\ 230 \checkmark - 150 \checkmark} \text{ (4 punte)} \times 650$
 indien afgetrek 3 380 (3 punte)

7 punte 1 punt
 = 1 140 x 650 = R741 000 een deel korrek

9

2.1.3 Bereken hoe lank (in dae) dit sal neem om die eindvoorraad van 650 baadjies te verkoop. Gebruik die eindvoorraad in jou berekening.

741 000 x 365 = 86,9 of 87 dae
 sien 2.1.2 een deel korrek
 $\frac{3\ 853\ 200 \checkmark - 741\ 000 \checkmark}{4\ 033\ 200 - 180\ 000} \text{ 3 112 200 2 marks}$
 sien 2.1.2

OF: INDIEN EENHEDE GEBRUIK IS
 1 punt 2 punte 1 punt 1 metode punt
 $650 / 2\ 730 \times 365 = 86,9 \text{ of } 87 \text{ dae}$

5

2.1.4 Bereken die waarde van die eindvoorraad deur die EIEU-metode te gebruik.

✓✓ ✓✓ ✓ een deel korrek
 $R632\ 400 + (140 \times R1\ 200) = R800\ 400$
 R168 000 3 punte

6

Gee EEN rede ten gunste van 'n verandering na die EIEU-metode. ✓✓

Onvolledige / onduidelike rede: 1 punt

- Bruto wins sal hoër hierdie jaar wees omdat eindvoorraad hoër sal wees
- Baadjies is diskrete/duurder items / maklik om baadjies individueel te tel of te identifiseer
- Waarde van die baadjies verander gedurig en is teen meer onlangse/realistiese pryse gewaardeer

Gee EEN rede teen 'n verandering na die EIEU-metode. ✓✓

Onvolledige / onduidelike rede: 1 punt

- Geen rede om te verander nie aangesien wins deselfde in die lang termyn sal wees.
- Oneties om winste te manipuleer deur die wyse van voorraadwaardering te verander.
- Belasting sal in eerste jaar toeneem as gevolg van hoër wins
- Die verandering sal vergelyking oor finansiële jare affekteer

4

2.2 INTERNE BEHEER

2.2.1 Bereken die getal hemde wat gesteel is.

400 ✓ + 7 380 ✓ – 270 ✓ – 7 200 ✓ = 310 enige deel korrek

Gee TWEE punte van advies.

Enige twee geldige punte ✓✓ ✓✓ Ken deelpunte toe vir involledige antwoorde

Verwagte antwoorde vir twee punte:

- Tel voorraad gereeld / willekeurig en kontroleer teen voorraad rekords
- Bestel kleiner hoeveelhede, maar meer gereeld
- Verbeter fisiese sekuriteit, bv. kontrole by ingang / sekuriteitkameras
- Eis van versekeringspolis

Verwagte antwoorde vir een punt: Tel voorraad / sekuriteit kameras / Versekering

9

2.2.2

Produk	Kommentaar op die voorraadhoudingstydperk en gee syfers	Verduideliking van hoe dit die onderneming sal raak.
	Kommentaar ✓ ✓ ✓ Syfers ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ Alternatiewe geldige verduideliking aanvaarbaar Moet verduidelik ie et lys nie
Baadjies	Sien 2.1.3 87 dae se voorraad voorhande wat voldoende is / 87 dae is te veel omdat die winter halfpad verby is.	Sal in staat wees om aan die vraag vir die winterseisoen te voldoen.
Hemde	Te min hemde word in voorraad gehou, 14 dae.	Hul sal 'n tekort aan voorraad hê en sal nie aan die vraag voldoen nie / verloor klante
Denimbroeke	Te veel broeke is in voorraad om die verkope te ondersteun, 319 dae.	Kan maklik gebeur dat die items nie verkoop omdat die mode verander/Kontant in voorraad opgesluit.

Kommentaar ✓ ✓ ✓
Syfers ✓ ✓ ✓

✓ ✓ ✓ Alternatiewe geldige verduideliking aanvaarbaar
Moet verduidelik ie et lys nie

Baadjies
Sien 2.1.3
87 dae se voorraad voorhande wat voldoende is / 87 dae is te veel omdat die winter halfpad verby is.

Sal in staat wees om aan die vraag vir die winterseisoen te voldoen.

Hemde
Te min hemde word in voorraad gehou, 14 dae.

Hul sal 'n tekort aan voorraad hê en sal nie aan die vraag voldoen nie / verloor klante

Denimbroeke
Te veel broeke is in voorraad om die verkope te ondersteun, 319 dae.

Kan maklik gebeur dat die items nie verkoop omdat die mode verander/Kontant in voorraad opgesluit.

9

2.2.3 Josy is onseker of sy die regte pryse vir haar produkte vra. Gee haar advies oor ELKE produk. Haal syfers aan.

Produk	Raad met syfers
	Enige geldige raad ✓ ✓ ✓ Syfers ✓ ✓ ✓
Baadjies	Raad: Behou / verhoog die prys Syfers: Verkoop 2 730 eenhede / 80% van die voorraad verkoop/ 87 dae se voorraad voorhande sien 2.1.3
Hemde	Raad: Behou / verhoog die prys [prys van R310 nie relevant vir omsetkoers nie] Syfers: Verkoop 7 200 eenhede / 93% van voorraad verkoop / slegs 14 dae se voorraad voorhande
Denimbroeke	Raad: Verminder die prys Syfers: Slegs 320 eenhede verkoop / 53% van voorraad verkoop/ 319 dae se voorraad voorhande / 70% winsopslag / R350 bruto wins op R500 kosprys

6

TOTALE PUNTE
50

VRAAG 3**3.1 PRIDONA BEPERK**

3.1.1 Berekening van die korrekte netto wins na belasting
 Aanvaar hakies in plaas van – Indien geen teken, aanvaar + Positief/Negatief uitwerking & syfer moet korrek wees
 Vreemde items –1 (maks -2)

Foutiewe netto wins	2 493 600	
Handelsvoorraadtekort	-11 300 ✓✓	
Voorsiening vir oninbare skuld aansuiwering	+2 400 ✓✓	
Huur inkomste	-2 800 ✓✓	
Versekering	+4 500 ✓✓	
Verbetering van fout: Bateverkope	6 800 1 punt	+13 600 ✓✓
Korrekte netto wins voor belasting	2 500 000 ☑	Bewerking een deel korrek, moet omtrent R2m wees
Inkomstebelasting	-750 000 ✓	Aanvaar indien geen teken
Netto wins na belasting	1 750 000 ☑	Bewerking, NW - belasting

13

3.1.2 BEHOUE-INKOMSTE-NOTA OP 30 JUNIE 2015

Saldo aan begin van jaar	2 700 000	
Netto wins na belasting	1 750 000 ☑	sien 3.1.1
Terugkoop van aandele (20 000 ✓ x R1,10 ✓✓) OF (50 000 – 28 000) 1 punt 2 punte Een deel korrek, moet negatief wees / hakies Indien R22 000 sonder hakies of negatiewe teken, gee 3 punte	(22 000) ☑	
Dividende	(1 475 600) ☑	Een deel korrek, moet negatief wees / hakies
Tussentyds	600 000 ✓	
Finale (3 980 000 ✓ x 0,22 ✓)	875 600 ☑	Een deel korrek
Saldo aan einde van jaar	2 952 400 ☑	Bewerking een deel korrek

11

**3.1.3 PRIDONA BEPERK
BALANSSTAAT SOOS OP 30 JUNIE 2015**

BATES		
NIEBEDRYFSBATES		8 950 000
Vaste bates teen drawaarde		8 950 000
BEDRYFSBATES	TB -NBL	☒ 1 000 000
Voorraad	Moet in finale kolom as 191 900 te wees om 2 punte te kry	☒ ☒ 191 900
Handels- en ander ontvangbare bedrae		☒ 315 700
316 000 ✓ – 1 000 ✓ + 5 200 ✓ – 9 000 ✓ + 4 500 ☒ ✓ Sien 3.1.1		Bewerking, een deel korrek
315 000 / 321 200 / 2 punte [-11 400 +2 400] slegs 1 punt		
320 200 3 punte		
Kontant en kontantekwivalente	Balanseersyfer	☒ 492 400
TOTALE BATES	Oordrag EB + L	☒ 9 950 000
		11
EKWITEIT EN LASTE		
GEWONE AANDEELHOUSERSEKWITEIT	Bewerking	☒ 8 524 400
Gewone aandelekapitaal		5 572 000
Behoue inkomste	sien 3.1.2	☒ 2 952 400
		2
NIEBEDRYFSLASTE		207 000
Verbandlening: Custom Bank	Bewerking, een deel korrek	☒ 207 000
262 200 ✓ – 55 200 ☒ ☒ Enige syfer, moet afgetrek wees		
–(4 600 x 12) 2 punte		
		5
BEDRYFSLASTE	Bewerking	☒ 1 218 600
Handels- en ander betaalbare bedrae		☒ 262 800
(261 000 ✓ – 1 000 ✓ + 2 800 ☒ sien 3.1.1)		
260 000 2 punte	Bewerking, een deel korrek	
Huidige deel van lening	sien NBL	* ☒ ☒ 55 200
SAID: Inkomstebelasting (750 000 ✓ – 725 000 ✓)	Bewerking, een deel korrek	* ☒ 25 000
Aandeehouers vir dividende	see 3.1.2	* ☒ 875 600
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	Bewerking	☒ 9 950 000
*Items onder BL kan gekombineer word		
		12

30

Vreemde items -1 (-2 maks)

Uiteensetting / Verkeerde of onvoltooide besonderhede -1 (maks -2)

SAID 725 000 mag nie as 'n bedryfsbate getoon word nie; finale saldo moet onder BL getoon word

Ander misplaaste BS items is nie vreemd nie – merk eenvoudig verkeerd

3.2 OUDITVERSLAG**3.2.1 Kies die korrekte woord uit dié wat tussen hakies gegee word.**

Weerhouding ✓

Gee 'n rede vir jou antwoord. ✓

Moet verduidelik dat geen mening uitgespreek is nie / moet 'n rede verduidelik waarom geen mening uitgespreek is nie. Merk rede onafhanklik met woord hierbo gekies

Die eksterne ouditeure het nie 'n mening uitgespreek oor die finansiële state van Trimex Bpk.

Ouditeure was nie in staat om 'n mening uit te spreek nie, omdat hulle nie 'n groot gedeelte van die maatskappy se transaksie kon verifieer nie.

Ouditeure was nie in staat om 'n mening uit te spreek nie, omdat daar onvoldoende bewyse was.

2

3.2.2 Verduidelik TWEE gevolge van hierdie ouditverslag vir die maatskappy en/of die HUB.

Enige twee gevolge ✓✓ ✓✓ Ken deelpunte toe vir onvolledige antwoorde

Antwoorde vir 2 punte:

- Die direkteure sal aanspreeklik gehou word.
- Dit is slegte publisiteit / negatiewe punt teenoor die maatskappy se beeld en die HUB
- Dit kan die aandeelprys en vraag na aandele beïnvloed.
- Die HUB/Direkteure mag dalk nie herverkies word tydens die volgende AJV nie.
- Aandeehouers / beleggers sal vertrou in die direkteure / maatskappy verloor
- Ondersoek / Navraag in die maatskappy of die direkteure
- Die maatskappy kan hulle notering op die JSE verloor
- Die ouditeure sal meer opletterend in die toekoms optree / ouditfooie kan toeneem indien hulle meer tyd in die toekoms aan die oudit spandeer

Antwoorde vir 1 punt:

- Die HUB sal afgedank word/ Written warning/ ondersoek/ skors

4

TOTALE PUNTE

60

4.2.3 Bereken die vuurproefverhouding vir 2015.

$$\frac{340\,300}{(662\,300 \checkmark - 322\,000 \checkmark) : 510\,500 \checkmark}$$

OF $(245\,000 + 6\,400 + 88\,900)$
(2 punte)

= 0,7 : 1 een deel korrek in die vorm x : 1   OF 0,67 : 1 OF 0,66 : 1   NIE 0,6 nie

4

Bereken die opbrengs op aandeelhoudersbelang (OOAB) vir 2015. (Gebruik gemiddelde aandeelhoudersbelang in jou berekening.)

$$\frac{846\,000 \checkmark}{\frac{1}{2} \checkmark (2\,718\,000 \checkmark + 3\,439\,500 \checkmark)} \times \frac{100}{1}$$

3 078 750 (3 punte)

= 27,5% een deel korrek – moet % wees
OF 27,47% OF 27,48%

5

Bereken die netto batewaarde (NBW) per aandeel vir 2015.

$3\,439\,500 \checkmark \div 690\,000 \checkmark \times 100 = 498,5 \text{ sent}$ of R4,99 Moet in Rand of sente wees
OF 499 sent OF 498,47 sent OF 498,48 sent een deel korrek

3

4.3 DON BPK. EN KEY BPK.

4.3.1 Lewer kommentaar op die waarde van die twee maatskappye se aandele op die Johannesburgse Sekuriteitebeurs (JSE). Verduidelik hoe dit jou keuse van 'n maatskappy sal beïnvloed.

	Finansiële aanwysers of verduideliking daarvan met syfers	Verduideliking moet keuse aandui Moet nie slegs vergelyking van JSE pryse anvaar nie ☒ ☒ 2 of niks
Don Bpk	JSE prys 400 sent > NBW 310 sent	Ek sal in Don Bpk maatskappy belê aangesien die aandele in aanvraag is OF Ek sal nie in Don Ltd belê aangesien die aandele oorwaardeer is
Key Bpk.	JSE prys 645 sent < NBW 750 sent	OF Ek sal in Key Bpk belê aangesien die aandele onderwaardeer is OF Ek sal in Key Bpk maatskappy vermy aangesien die aandele laag in aanvraag is

6

4.3.2

Vergelyk en lewer kommentaar op die dividendbetalingsbeleid van die twee maatskappye. Ken deelpunte toe vir **Onvolledige antwoorde**

	Finansiële aanwysers of verduideliking daarvan met syfers	Vergelyking en kommentaar Moet nie slegs vergelyking van die DPA anvaar nie Moet beide maatskappye noem ✓✓ Kan 1 punt verdien	
Don Bpk.	DPA 360 sent ✓ VPA is 420 sent ✓ OF 2 punte Verdeel 86% van die verdienste	Don Bpk. verdeel 'n hoër persentasie van inkomste verdien terwyl Key Bpk. besluit het om die helfte van VPA terug te hou. OF	6
Key Bpk.	DPA 490 sent ✓ VPA 980 sent ✓ OF 2 punte Verdeel 50% van die verdienste	Don Bpk. blyk sy aandeelhouers gelukkig te hou deur goeie dividend aan hulle uit te betaal; Key Bpk. blykbaar planne vir uitbreiding het (beter langtermyn voordele) / gelykmaking van dividende oor tyd.	

4.3.3

Lewer kommentaar op die graad van risiko en hefboomeffek. Verduidelik hoe dit jou keuse van 'n maatskappy sal beïnvloed. Ken deelpunte toe vir **Onvolledige antwoorde**

	Finansiële aanwysers of verduideliking daarvan met syfers Moet S/E en OOTKS gebruik	Vergelyking moet 'n keuse aandui Aanvaar geldige alternatiewe terminologie ✓✓ Kan 1 punt verdien	
Don Bpk.	SE verhouding 0,3 : 1 ✓ OOTKA 15,6% ✓ OF OOTKA > 11,5	Ek kies Don Bpk. aangesien finansiële risiko laag is en dit is positief gerat (OOTKA oorskry rente) OF Ek kies Don Bpk. aangesien hulle positief gerat is (OOTKA oorskry rente) maar hulle maak nie effektief gebruik van lenings nie OF Ek kies nie Key Bpk. nie aangesien daar 'n hoë finansiële risiko is en 'n negatiewe hefboom / te veel geld geleen en nie in staat om die fondse effektief te gebruik nie OF Ek kies Key Bpk. aangesien daar 'n hoë gebruik van lenings is en as hulle die effektiwiteit kan verbeter (OOTKA), sal wins beduidend verbeter.	6
Key Bpk.	SE verhouding 1,6 : 1 ✓ OOTKA 10,2% ✓ OF OOTKA < 11,5		

4.3.4

Behalwe vir die punte wat hierbo genoem is, watter ander faktore sal jy oorweeg voordat jy besluit in watter maatskappy jy gaan belê? Verduidelik TWEE punte.

Kan faktore aanbied wat hulle weggelaat het van 4.3.1 tot 4.3.3

Ken deelpunte vir onvolledige verduidelikings toe Syfers nie nodig nie

- Enige twee geldige antwoorde met verduideliking / syfers as verduidelikings ✓✓ ✓✓
- **OOAB:** Don Bpk. se opbrengsv (17,2%) is baie hoër as dit van Key Bpk. (9,1%)
  - **Likiditeit:** Key Bpk. het 'n beter bedryfsverhouding (1,5:1) / vuurproefverhouding (0,8:1)
  - **Vorraadomsetsnethed:** Key Bpk. bestuur voorraad meer effektief (62 dae)
  - **Gemiddelde debiteure-invorderingsperiode:** Key Bpk. se invorderingsperiode is goed (26 dae)
  - **Korporatiewe maatskaplike verantwoordelikheid:** Dui goeie beeld van die maatskappy aan (King Kode)
  - **Direkteure:** Goeie professionele optrede bevoordeel die maatskappy e aandeelhouers
  - **Ouditverslag:** Dui aan of die ouditeure enige probleme opgetel het al dan nie

TOTALE PUNTE

65

VRAAG 5**5.1 BRUCE HANDELAARS****KONTANTBEGROTING VIR NOVEMBER EN DESEMBER 2015**

KONTANTBEGROTING	NOVEMBER 2015 R	DESEMBER 2015 R
KONTANTONTVANGSTE:		
Kontantverkope	✓✓ 420 000	399 000
Kontant van debiteure	536 025	597 975
Kommissie-inkomste	✓ 6 000	✓ 7 000
Totale ontvangste 5 Bewerking, beide kolomme, een deel korrek	☒ 962 025	1 003 975
KONTANTBETALINGS:		
Kontantaankope van voorraad	✓✓ 120 000	114 000
Betalings aan krediteure	520 000	☒ ☒ 480 000 Indien 600 000 -- Kontantaankope Nov
Diverse uitgawes	22 500	✓✓ 20 700
Lone en salarisse	✓✓✓ 200 000	✓ 256 000
Advertensies	✓✓ 33 000	0
Terugbetaling van lening Enige syfer	☒ ☒ ☒ 36 000	2 punte indien korrekte syfer in verkeerde kolom
Rente op lening	✓ 3 780	✓ 3 510
Totale betalings	935 280	874 210
Surplus (tekort) Bewerking	26 745	☒ 129 765
Beginsaldo van bank	(56 000)	✓ (29 255)
Eindsaldo van bank Bewerking	(29 255)	☒ 100 510

25

Oortollige / Vreemde inskrywings -1 per item (maks – 3) vir Advertensies vir Des, oninbare skulde, korting, waardevermindering

5.2 SLEEPEZI BEDDENS (EDMS.) BPK.**5.2.1 Berekende die persentasie verhoging in die bedrag wat vir salarisse en lone vir Oktober 2015 begroot is.**

$$\frac{1\ 800}{30\ 000} \times \frac{100}{1} = 6\% \quad \checkmark\checkmark \quad \% \text{ teken nie hier nodig nie}$$

Behoort die werknemers hiermee tevrede te wees? Verduidelik.

Ja / Nee – vergelyk met inflasiekoers / vergelyk met direkteursfooie ✓

3

5.2.2 Die finansiële direkteur is tevrede met die werk wat die boekhouer en interne ouditeur doen. Identifiseer 'n uitgawe wat aandui dat hy reg is.

Ouditfooie ✓

Verduidelik jou antwoord. Enige geldige verduideliking Deelpunte vir gedeeltelike antwoorde

Die ouditfooie is baie laer as verwag wat beteken dat hulle minder tyd aan die oudit spandeer het / die boeke in orde is. ✓✓

Verwagte antwoorde vir 1 punt: Ouditfooie laer as wat verwag is

3

5.2.3 Lewer kommentaar op hoe die nuwe mededinger die verkope van Sleepzei Beddens beïnvloed het. Verskaf syfers.

Kommentaar ✓✓ Bedrae ✓✓

Kontantverkope is 'n ¼ van die begrote bedrag
Kontantverkope geprojeteer as R1,2 m terwyl dit werklik R300 000 was
Kontantverkope vir Oktober was R1,28 m en het tot R300 000 in Oktober gedaal
Begrote kontantverkope is 80% maar die werklike bedrag behaal is 20%
Verkope het afgeneem met 60 beddens
Bruto wins het afgeneem met R120 000 (R2 000 bruto wins per bed)
Verkope het verminder met R400 000

Verduidelik hoe Sleepzei Beddens op hierdie probleem gereageer het. Verskaf DRIE punte. Verskaf syfers.

Deelpunte vir onvolledige verduidelikings Oorweeg ander alternatiewe opsies

Punt 1	Hulle het kredietverkope opsetlik verhoog (R300 000 is begroot, maar R900 000 is op krediet verkoop). Verduideliking ✓✓ Syfers ✓
Punt 2	Hulle het afleweringkoste verhoog om hulle teikenmark uit te brei / om naverkoop diens te verbeter. R150 000 is begroot, maar R168 000 is gespandeer, 12% verhoging) Verduideliking ✓✓ Syfers ✓
Punt 3	Hulle het R40 000 op advertensies spandeer (die begroting was R10 000, 300% verhoging). / Direkteursfooie het afgeneem om advertensies te finansier R30 000. Verduideliking ✓✓ Syfers ✓

13

5.2.4 Lewer kommentaar op die kontantsaldo's. Verskaf syfers.

Enige geldige opmerking ✓ Syfer(s)✓ Verwagte antwoorde:

Teleurstellend / hulle het 'n eindsaldo van R335 000 verwag
Die werklike bedrag is 'n oortrokke bankrekening van R210 000 ('n verskil van R545 000).
Werklike saldo vir Sept is R230 000 terwyl Okt 'n oortrokke bankrekening van R210 000 toon (Verskil R440 000).

Verduidelik hoe die direkteure die kontantsaldo's in die toekoms kan verbeter Verduidelik TWEE punte.

Enige geldige opmerking ✓✓ ✓✓

Ken deelpunte toe vir onvolledige antwoorde

Verwagte antwoorde vir 2 punte:

Moedig debiteure aan om vinniger te betaal	Hef klante vir aflewering
Onderhandel met krediteure vir lange afbetalingstydperke	Neem 'n lening uit (om die oortrokke bank en rente te verminder)
Verhoog kapitaal / reik meer aandele uit	Verminder winsopslag om verkope te vermeerder
Skuif na goedkoper perseel	Ondersoek alternatiewe inkomste bv. kommissie

Verwagte antwoorde vir 1 punt:

Verminder uitgawes / verhoog inkomste / verminder huur / verhoog verkope

6

TOTALE PUNTE
50

VRAAG 6

6.1 SNAZZY HANDSAKKE

PRODUKSIEKOSTESTAAT OP 30 SEPTEMBER 2015

	R	
*Moet in korrekte afdeling wees / Aanvaar afkortings Vreemde items -1 (maks -2) bv. VVK (219 200) & AK (380 000) Indien kategorië verkeerd geplaas is, penaliseer op punt vir besonderhede maar sien bewerking na Sal ook metode punt op primêre koste verloor		
*✓ Direkte materiaalkoste (976 000 ✓ – 17 000 ✓) Een deel korrek	959 000	✓
*✓ Direkte arbeidskoste 1 punt vir finale korrekte antwoord	755 000	✓
Primêre koste Bewerking DMK + DAK	1 714 000	✓
*✓ Fabrieksbokoste 14 720 (4 punte) (442 080 ✓ – 20 800 ✓✓ + 2 560 ✓ + 8 320 ✓ + 1 920 ✓ + 1 920 ✓) 12 800 (3 punte) Een deel korrek	436 000	✓
Produksiekoste Bewerking een deel korrek	2 150 000	✓
Goedere-in-bewerking (1 Oktober 2014) Bewerking	74 000	✓
 Bewerking	2 224 000	✓
Goedere-in-bewerking (30 September 2015) Bewerking TKP – sub-totaa, Ignoreer hakies!	(36 500)	✓
Totale koste van klaarprodukte geproduseer	2 187 500	✓
		21

6.2 HEALTHY LIFESTYLE KOOKWARE

6.2.1 Bereken die veranderlike koste per eenheid vir 2015.

$$2\,160\,000 \checkmark / 27\,000 \checkmark = R\,80 \checkmark \text{ een deel korrek}$$

3

Bereken die gelykbreekpunt vir 2015.

$$2\,850\,000 \checkmark / R175 \checkmark - R80 \checkmark = 30\,000 \text{ eenhede } \checkmark \checkmark \text{ een deel korrek}$$

R95 - 2 punte

5

6.2.2

Verduidelik waarom die eenaar oor die gelykbreekpunt en die vlak van vervaardiging bekommerd moet wees. Verskaf TWEE punte. Verskaf syfers.

Daar moet 'n verduideliking wees in elke geval

Punt 1	Huidige produksie van 27 000 is minder as die gelykbreekpunt van 30 000 eenhede Syfers ✓ Verduideliking ✓ sien 6.2.1
Punt 2	Lae vlak van produksie / Afname in die hoeveelheid/vlak van produksie van 32 000 eenhede in 2014 na 27 000 in 2015. Syfers ✓ Verduideliking ✓
OF	GBP vermeerder van 28 000 na 30 000 eenhede – moet meet eenhede produseer om gelyk te breek sien 6.2.1

4

6.2.3

Identifiseer EEN ander probleem met betrekking tot hierdie onderneming. Verskaf syfer(s).

Syfers ✓   Probleem ✓   Aanvaar geldige alternatiewe

- Toename in Veranderlike koste/eenheid van R65 tot R80 / toename in Vaste koste van R190 000 / 'n afname in die omset met R235 000
- 'n Klein persentasie verhoging in die verkoopsprys (9,4%) is nie voldoende om die kostes te dek nie. Moeilik om in die mark met potte te kompeteer.
- Verkoopprys van R175 is hoër as die R170 van die mededinger. Moeilik om in die potte mark te kompeteer
- Verlies gemaak in 2015: $4\,725\,000 - (2\,850\,000 + 2\,160\,000) = (285\,000)$

2

TOTALE PUNTE
35

TOTAAL: 300